

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1988 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1988

Eduskunta on 13 päivänä lokakuuta 1987 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 99 laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1988 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1988.

Sosiaalivaliokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 20 päivänä lokakuuta 1987 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoitteen n:o 121 laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1988 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta vuodelta 1988.

Sosiaalivaliokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 11 päivänä kesäkuuta 1987 valiokuntaan lähettämät ed. Heikkisen ym. toivomusaloitteen n:o 886 työnantajan sosiaaliturvamaksujen alueellisesta porrastamisesta, ed. Mattilan ym. toivomusaloitteen n:o 962 pienten ja keskisuurten yritysten työvoimakustannusten alentamisesta, ed. Melinin ym. toivomusaloitteen n:o 965 työnantajan kansaneläkevakuutusmaksun poistamisesta, ed. Nordmanin ym. toivomusaloitteen n:o 996 työnantajamaksujen perusteiden muuttamisesta, ed. Paloheimon ym. toivomusaloitteen n:o 1006 työnantajien sosiaaliturvamaksujen porrastamisesta alue- ja työllisyyspoliittisin perustein, ed. Pokan ym. toivomusaloitteen n:o 1017 työnantajan sosiaaliturvamaksujen alueellisesta porrastamisesta, ed. Saastamoisen ym. toivomusaloitteen n:o 1034 sosiaaliturvamaksujen alueellisesta porrastamisesta sekä ed. Säilynojan ym. toivomusaloitteen n:o 1047 työnantajien sosiaaliturvan rahoittamiseksi suorittamien maksujen määräytymisperusteiden saattamisesta työvoiman käyttöä suosiviksi.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, vanhempi budjetti-

sihteeri Paavo Kytömäki valtiovarainministeriöstä, osastopäällikkö Antti Arola kansaneläkelaitoksesta, valtionapuaasiainsihteeri Urpo Ekström Suomen Kaupunkiliitosta, apulaisosastopäällikkö Aulis Vintturi Suomen Kunnallisliitosta, johtaja K.J. Brunström Finlands svenska kommunförbundista, taloustarkastaja Eero Viinikainen kirkkohallituksesta, tutkimussihteeri Kaija Kallinen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, asiamies Johan Åström Suomen Työntantajain Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen asiamies Markku Koponen Liiketyöntantajain Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen sihteeri Jukka Vainio Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, suunnittelupäällikkö Olli Saariaho Akavasta ja lakimies Ritva Sjöholm Suomen Yrittäjien Keskusliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kansaneläkelakia muutettavaksi väliaikaisesti siten, että työnantajan kansaneläkemaksu olisi 3,90 prosenttia ennakkoiperinnän alaisen palkan määrästä. Yrityksen pääomavaltaisuuden perusteella perittäisiin kuitenkin kansaneläkemaksua 4,95 tai 5,55 prosenttia ennakkoiperinnän alaisen palkan määrästä. Julkisilta työnantajilta perittäisiin kansaneläkemaksua 4,45 prosenttia ennakkoiperinnän alaisen palkan määrästä. Vakuutetun kansaneläkemaksu olisi 1,80 penniä kunnallisverotuksessa määrätyltä veroäyryltä. Kansaneläkerahaston vähimmäismääräksi esitetään 6 prosenttia kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista, minkä lisäksi valtion tulee turvata rahaston maksuvalmius. Kunnat osallistuisivat kansaneläkelaitoksen eläkkeiden lisäosien kustannuksiin 0,81 pennillä veroäyryltä edellisen vuoden säännönmukaisen verotuksen veroäyrien yhteismäärän mukaan. Maksun kunnat suorittaisivat kuukausittain kunkin kalenterikuukauden 10 päivänä.

Sairausvakuutusmaksua perittäisiin 1,20 prosenttia ennakkoiperinnän alaisen palkan määrästä

kuitenkin siten, että julkisten työnantajien maksu olisi 2,95 prosenttia ja kunnallisten ja kirkollisten työnantajien maksu muiden kuin liikelaitosten osalta 3,95 prosenttia. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu olisi 1,70 penniä kunnallisverotuksessa määrättyä äyriältä.

Työnantajan lapsilisämaksua ei vuodelta 1988 perittäisi.

Esitys liittyy vuoden 1988 tulo- ja menoarvioesitykseen.

Lakialoitteessa n:o 121 ehdotetaan työnantajan kansaneläkemaksun suuruudeksi 3,50 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Hallituksen esityksestä hieman poikkeavasti määritellyn pääomavaltaisuuden perusteella maksun suuruus olisi kuitenkin 5,50 tai 7,50 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Julkiselta työnantajalta perittävä kansaneläkemaksu samoin kuin vakuutetun maksu vastaisivat hallituksen esitystä. Kansaneläkelain 59 ja 62 §:n väliaikaisista muutoksista luovuttaisiin. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu olisi 1 penni veroäyriältä ja työnantajan sairausvakuutusmaksun suuruus olisi 0,75, 1,25 tai 2,75 prosenttia palkan määrästä vähennettynä 1 000 markalla siten, että prosentti riippuisi kansaneläkemaksun prosentista. Julkisen työnantajan sairausvakuutusmaksu olisi aina 2,45 prosenttia. Työnantajan lapsilisämaksua perittäisiin ennakoperinnän alaisen palkan määrästä 1, 2 tai 3 prosenttia vähennettynä 1 000 markalla siten, että prosentti riippuisi kansaneläkemaksun prosentista.

Toivomusaloitteessa n:o 886 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin työnantajan sosiaaliturvamaksujen porrastamiseksi siten, että työvoimakustannukset alenevat maan heikoimmilla työllisyysalueilla.

Toivomusaloitteessa n:o 962 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin välillisten työvoimakustannusten alentamiseksi työvoimavaltaiten pienten ja keskisuurten yritysten osalta.

Toivomusaloitteessa n:o 965 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus antaisi eduskunnalle esityksen työnantajan kansaneläkevakuutusmaksun poistamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 996 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus vuoden 1988 tulo- ja menoarvion yhteydessä laatisi ehdotukset työnantajamaksujen perusteiden muuttamiseksi helpottamaan työvoimavaltaiten yritysten toimintaa.

Toivomusaloitteessa n:o 1006 ehdotetaan

eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi valmistelemaan lainsäädäntöä, jolla työnantajan sosiaaliturvamaksut porrastettaisiin alue- ja työllisyyspoliittisten tavoitteiden mukaisesti.

Toivomusaloitteessa n:o 1017 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin työnantajan sosiaaliturvamaksujen porrastamiseksi siten, että työvoimakustannukset alenevat maan heikoimmilla työllisyysalueilla.

Toivomusaloitteessa n:o 1034 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin työntekijöiden sosiaaliturvamaksujen alueellisen porrastamisen tukemiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 1047 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin työnantajan suorittamien sosiaaliturvan rahoittamiseen liittyvien maksujen määrätymisperusteiden muuttamiseksi siten, että niiden avulla suosittaisiin työvoiman käyttöä yrityksissä.

Hallituksen esitykseen sisältyvä menettely, jonka mukaan julkiselta työnantajalta peritään edelleen korkeampi sairausvakuutusmaksu, perustuu vuoden 1985 yksivuotiseen järjestelyyn, jolla pyrittiin korjaamaan työttömyysturvaetuksien verollepanosta kunnille syntyntä etua. Sen jälkeen, kun kunnallinen eläkejärjestelmä muuttuu rahastoivaksi vuoden 1988 alusta, kuntien välilliset työvoimakustannukset vaikeuttavat suhteellisesti entistä enemmän kunnallisten palvelujen kehittämistä. Sosiaalivaliokunnan mielestä järjestelmää tulee kehittää siten, että se kohtelee kuntia tasapuolisesti ja siten, että menettelyyn ei sisälly kunnallisten palvelujen kehittämisen kannalta haitallisia vaikutuksia.

Valiokunta edellyttää, että hallitus parantaa työvoimavaltaiten yritysten asemaa uudistamalla nykyisin palkkaperusteisina kerättävien sosiaaliturvamaksujen rahoitusjärjestelmää.

Valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää pikaisesti sosiaaliturvamaksujen vaikutuksen työllisyyteen ja työttömyyteen. Samalla tulee selvittää, voidaanko yksityisiltä yrityksiltä edellyttää työllistämisvastuuta sosiaaliturvamaksujen mahdollisen alentamisen seurauksena.

Sosiaalivaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Edelleen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakialoite n:o 121 hylättäisiin.

Vielä valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:o 886, 962, 965, 996, 1006, 1017, 1034 ja 1047 hylättäisiin.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1987

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Louvo ja jäsenet Ala-Harja, Alaranta, Kankaanniemi, Koistinen, P. Leppänen,

Nordman (osittain), Paavilainen (osittain), Rantanen, Rinne, Stenius-Kaukonen, Taina ja Väistö sekä varajäsenet Kauppinen ja Pohjanoksa (osittain).

Vastalauseita

I

Emme pidä oikeana, että työnantajille myönnetään sosiaaliturvan rahoitukseen tarkoitettuja maksuista helpotusta. Välttämätöntä on sen sijaan porrastaa työnantajamaksut niin, että niissä otettaisiin poistojen lisäksi huomioon myös varaukset. Tällöin maksut eivät nykyisellä tavalla rasita työvoimavaltaista yritystoimintaa. Pienyrityksille esitämme helpotusta ehdottamalla sairausvakuutusmaksuun ja työnantajan lapsilisämaksuun kumpaankin 1 000 markan vähennyserää. Käytännön syistä olemme pitäneet tätä käyttökelpoisempana kuin kaavamaista yritysten jakamista

eri ryhmiin henkilökunnan määrän mukaan. Työntekijämäärän käyttäminen porrastusperusteena saattaa johtaa rajatapauksessa yritysten muodollisiin pilkkomisiin. Sosiaaliturvamaksujen määräytymisperusteita tulee edelleen kehittää.

Ehdotammekin,

että hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten asemasta hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 121 pohjalta seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kansaneläkelain 3 ja 5 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain 3 §:n 2 momentti ja 5 §:n 1 momentti (*poist.*), sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti (*poist.*) 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (307/82) ja 5 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (956/72) (*poist.*), näin kuuluviksi:

3 §

Työnantaja suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksuna 3,50 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos liiketoimintaa harjoittavan valtionverotuksessa verovelvollisen työnantajan viimeksi toi-

mitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien, kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisen poistojen ja varausten yhteismäärä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa (*poist.*), maksun suuruus on viimeksi toimitettua verotusta seuraavana kalenterivuotena kuitenkin 5,50 pro-

senttia ennakoperinnän alaisen palkan määräst. Jos tällaisen työnantajan edellä tarkoitettujen poistojen ja varausten määrä on ollut suurempi kuin 600 000 markkaa (poist.), sanottu maksu on 7,50 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määräst. Kuitenkin valtiolta ja sen laitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta, kunnalliselta liikelaitokselta, kunnalta ja kuntainliitolta, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta maksua peritään 4,45 prosenttia työntekijälle suoritetun ennakoperinnän alaisen palkan määräst.

5 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

59 ja 62 §
(Poist.)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
Tämän lain 3 §:n 2 momenttia sovelletaan vuonna 1988 maksetuista palkoista suoritettavaan työnantajan kansaneläkemaksuun ja 5 §:n 1 momenttia vuodelta 1988 toimitettavassa verotuksessa. (Poist.)

2.

Laki

vuodelta 1988 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain 33 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (742/70), on säädetty vakuutetun sairausvakuutusmaksusta, on sanottu maksu 1 penni vakuutetulle vuodelta 1988 toimitettavassa kunnallisverotuksessa määrättyä veroräilyä.

2 §

Poiketen siitä, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun lain 1 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 11 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (613/78), on säädetty työnantajan sairausvakuutusmaksusta, peritään työnantajan sairausvakuutusmaksua (poist.) työntekijälle 1 päivänä tammikuuta tai sen jälkeen sanottuna vuonna suoritettuna (poist.) palkan määräst työnantajan sanottuna vuonna maksaman kansaneläkemaksun mukaan seuraava prosenttimäärä:

kansaneläkemaksu-prosentti	sairausvakuutusmaksu-prosentti
3,50	0,75
5,50	1,25
7,50	2,75

Edellä olevan taulukon mukaan lasketusta maksusta vähennetään kuitenkin aina 1 000 markkaa. Työnantajan sairausvakuutusmaksua peritään kuitenkin valtiolta ja sen laitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta (poist.), kunnalta ja kuntainliitolta, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta 2,45 prosenttia työntekijälle 1 päivänä tammikuuta 1988 tai sen jälkeen sanottuna vuonna suoritettuna ennakoperinnän alaisen palkan määräst.

3 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3.

Laki työnantajan lapsilisämaksusta vuodelta 1988

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Poiketen siitä, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun lain 1 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 11 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (613/78), on säädetty työnantajan lapsilisämaksusta, maksua peritään työntekijälle 1 päivänä tammikuuta 1988 ja sen jälkeen sanottuna vuonna suoritetun ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä työnantajan sanottuna vuonna maksaman kansaneläkemaksun mukaan seuraavan taulukon mukaan:

kansaneläkemaksu-prosentti	Lapsilisämaksu
3,50	1 %
5,50	2 %
7,50	3 %

Edellä olevan taulukon mukaan lasketusta maksusta vähennetään kuitenkin aina 1 000 markkaa.

2 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1987

Pekka Leppänen

Marjatta Stenius-Kaukonen

II

Pääministeri Harri Holkerin hallituksen hallitusohjelmassa luvataan, että "hallitus parantaa työvoimavaltaiten yritysten asemaa uudistamalla nykyisin palkkaperusteisina kerättävien sosiaaliturvamaksujen rahoitusjärjestelmää". Hallitus toteuttaa nyt tätä ohjelmansa kohtaa juuri päinvastaisena ja esittääkin 0,25 prosentin korotusta yksityisen työnantajan sairausvakuutusmaksuun kuluvan vuoteen verrattuna.

Hallitus lisää näin rasitteita yksityisille yrityksille eikä paranna työllisyyskehitystä, koska hallituksen esitys rasittaa juuri pieniä ja työvoimavaltaita yrityksiä.

Pääministeri Kalevi Sorsan johtama hallitus lupasi vuoden 1986 toisen lisämenoarvion yhteydessä, alennettaessa silloin työnantajan sairausvakuutusmaksua 0,5 prosenttiyksiköllä ja työnantajan kansaneläkemaksua samoin 0,5 prosenttiyksiköllä, että "hallitus valmistelee olemassa olevien selvitysten pohjalta vaihtoehtoja työnantajan sosiaaliturvamaksun palkkasidonnaisuuden vähentämiseksi niin, että muutoksesta voidaan päättää vuoden 1988 tulo- ja menoarvion yhteydessä".

Koska hallitus ei ole pystynyt lunastamaan omia eikä edeltäjänsä lupauksia, olisi oikeudenmukaista, että yksityisen työnantajan sairausvakuutusmaksu pidettäisiin myös ensi vuonna tämän vuoden tasolla eli 0,95 prosentissa.

Edellä olevan johdosta ehdotamme, että valiokunnan mietintöön sisältyvät ensimmäinen ja kolmas lakiehdotus hyväksyttäisiin sellaisenaan sekä mietintöön sisältyvä toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Edellä olevan johdosta ehdotamme,

2.

Laki

vuodelta 1988 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 §

Poiketen siitä, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun lain 1 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 11 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (613/78), on säädetty työnantajan sairausvakuutusmaksusta, peritään työnantajan sairausvakuutusmaksua 0,95 prosenttia työntekijälle 1 päivänä tammikuuta 1988 tai sen jälkeen sanottuna vuonna suoritettun ennakoperinnän alaisen palkan mää-

rästä. Työnantajan sairausvakuutusmaksua peritään kuitenkin valtiolta ja sen laitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta 2,45 prosenttia sekä kunnalta ja kuntainliitolta, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksilta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta 3,95 prosenttia työntekijälle 1 päivänä tammikuuta 1988 tai sen jälkeen sanottuna vuonna suoritettun ennakoperinnän alaisen palkan määrästä.

3 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1987

Juhani Alaranta
Matti Väistö

Annikki Koistinen
Toimi Kankaanniemi